

БЕЗПЕКА ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

*Зелений Б. Р.
м. Полтава*

Анотація. У статті розглянуто проблему безпеки особистості в умовах глобалізації. Увага приділяється усім важливим аспектам безпеки у сучасному світі.

Ключові слова: глобалізація, безпека життєдіяльності, кібербезпека.

Безпека особистості на даний час являється справді актуальною проблемою. У ХХІ ст. проблема особистісної безпеки набула більшого значення у зв'язку з новими небезпеками та загрозами, що набувають глобального характеру. Окрім звичних нам небезпек та загроз ХХ ст. – війни, стихійні лиха, політична нестабільність – з'являються нові загрози безпеці суспільства такі як поширення тероризму та злочинності, значні екологічні проблеми, масштабні техногенні аварії та катастрофи, зміни клімату, глобальна норкоманія та алкоголізм, зменшення природних ресурсів, а на даний час особливо актуальною є проблема глобальних епідемій, зокрема, поширення вірусу COVID-19. Процеси глобалізації щільно об'єднали і підвищили взаємозалежність природи людини і суспільства.

Науково-технічний прогрес створив низку нових глобальних загроз для життєво важливих інтересів особистості і суспільства. На ці загрози світове співтовариство й окремі держави не знайшли ще адекватних відповідей. Проблема забезпечення безпеки особистості в умовах глобалізації вимагає наукового осмислення, аналізу проблем, пов'язаних із забезпеченням безпеки в широкому розумінні й безпеки особистості як найголовнішого компонента міжнародної, регіональної й національної безпеки [2].

Аналізуючи зміст терміну «безпека», дослідники доходять висновку, що у суспільній свідомості це поняття ототожнюється не стільки з «відсутністю загроз», скільки зі станом, почуттями та переживаннями людей. Загалом із поняттям «безпека» асоціюються стан та почуття перебування в безпеці, відсутність тривоги, упевненість, стабільність [4].

Таким чином, поняття «безпека особистості» як головний об'єкт безпеки можна визначити так: це стан захищеності особистості життєво важливих інтересів у всіх сферах життєдіяльності. Це деяка система відносин, що існує між людиною, суспільством і державою, яка опинилась у небезпечному стані. Безпека особистості виражається в збереженні тих чи інших життєво важливих інтересів людини, включеної в соціальні відносини, та виступає необхідною умовою її розвитку. Визначення безпеки особистості має відображатись як захист її життєво важливих інтересів, відновлення нормального її стану для повноцінного функціонування особистості в суспільстві.

Забезпечення безпеки особистості у зв'язку з появою нових небезпек і загроз її життєво важливим інтересам передбачає пошук нових підходів до політики забезпечення глобальної і національної безпеки. Ці підходи повинні ставити в центр уваги не запобігання світовій війні, ймовірність якої, зберігається, а виключення сукупності менш масштабних військових конфліктів, що заподіюють значний збиток життю і здоров'ю людей, оскільки широкі політичні й соціально-економічні процеси прямо або побічно впливають на життєво важливі інтереси людей. Сучасні підходи до забезпечення безпеки меншою мірою орієнтовані на військово-політичні процеси у світі, але водночас акцентують увагу на проблемах, пов'язаних із глобалізацією політики й економіки, поставками енергоресурсів, регіональною політичною нестабільністю, злочинністю, тероризмом, корупцією, незаконним обігом наркотиків, деградацією середовища перебування людини, поширенням згубних для людини епідемій і хвороб. Все це, безсумнівно, актуалізує означену тему.

Актуальність дослідження визначили й внутрішні політичні та соціально-економічні зміни, що прямо вплинули на стан і політику забезпечення безпеки особистості в Україні. Прийняття Концепції національної безпеки України висунуло в число пріоритетних завдань проблему теоретичного обґрунтування основних напрямів політики забезпечення безпеки особистості, шляхів узгодження її інтересів з інтересами суспільства й держави в процесі соціально-політичної й соціально-економічної діяльності. Перед країною в нових умовах гостро постало завдання вироблення основних пріоритетів суспільного розвитку й відповідно до цього розвитку політики забезпечення безпеки особистості.

Актуальність цієї проблеми значною мірою зумовлює досить невисокий рівень захищеності життєво важливих інтересів українців, про що свідчить низка негативних процесів, що заявили про себе в останнє десятиліття ХХ ст. Це і зменшення чисельності населення, високий рівень захворюваності населення на туберкульоз, хвороби, викликані вірусом імунодефіциту людини, проблеми зайнятості населення, намітився процес зменшення кількості загальноосвітніх закладів, дошкільних установ, скорочується прийом на навчання у вузи за рахунок бюджетів усіх рівнів тощо.

Існують проблеми невідповідності між нинішнім станом захищеності життєво важливих інтересів особистості від загроз і небезпек глобального характеру й наявними (реальними) можливостями сил і засобів системи забезпечення національної безпеки; неповної розробки концептуальних положень забезпечення безпеки особистостей, що не відповідає сучасним вимогам глобального розвитку. Разом з цим є проблеми і у зовнішніх обставинах: у світі відбулися серйозні зміни. Нове зовнішнє середовище безпеки вимагає розробки нової політики забезпечення безпеки особистості зокрема й національної безпеки в цілому [1].

Таким чином, забезпечення безпеки особистості – досить актуальне завдання для держави й суспільства. Це завдання загострюється у зв'язку із внутрішніми та зовнішніми обставинами.

У сучасних геополітичних умовах світ став значно складнішим. Розширився спектр глобальних загроз всій системі безпеки, що одержав інтернаціональний характер, який інтенсивно проникає у світовий соціокультурний простір і стає більше руйнівним і загрозливим. На порядок денний постає питання про вироблення консолідованого ставлення світової громадськості й наступного його втілення в політичних рішеннях і законодавчих актах. Тому особливо складною політичною проблемою є завдання з розвитку громадянського демократичного суспільства й наділення його найважливішими функціями, що дасть змогу зберегти життєздатність країни.

Основними перешкодами для формування безпечно соціальної системи для забезпечення безпеки особистості є: непрозорість влади, недотримання прав людини, протидія окремих політичних лідерів і представників органів влади; недостатня розвиненість цивільних відносин; відсутність високих гуманітарних технологій на основі геокультури й культури безпеки [5].

Також дуже важливою проблемою сьогодення у зв'язку глобалізацією є кібербезпека особистості. У зв'язку з поширенням та актуалізацією комп'ютерів та комп'ютерних мереж з'являється проблема у необхідності кібербезпеки. Кібербезпека – це стан захищеності життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства та держави в кіберпросторі; Кіберпростір – це середовище, яке виникає в результаті функціонування на основі єдиних принципів і за загальними правилами інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем.

За сучасних умов інформаційна складова набуває дедалі більшої ваги і стає одним із найважливіших елементів забезпечення національної безпеки. Інформаційний простір, інформаційні ресурси, інформаційна інфраструктура та інформаційні

технології значною мірою впливають на рівень і темпи соціально-економічного, науково-технічного і культурного розвитку. Так, кібербезпека є однією із суттєвих складових частин національної безпеки країни та набуває відносно самостійного наднаціонального характеру. Протягом останніх років Україна, як і більшість інших країн світу, робить впевнені кроки в напрямку розбудови інформаційного суспільства, забезпечення кібербезпеки та боротьби з кібертероризмом [3].

Метою Стратегії кібербезпеки України є створення умов для безпечного функціонування кіберпростору, його використання в інтересах особи, суспільства і держави. Стратегія передбачає комплекс заходів, пріоритетів та напрямів забезпечення кібербезпеки України, зокрема, створення і оперативну адаптацію державної політики, спрямованої на розвиток кіберпростору та досягнення сумісності з відповідними стандартами ЄС та НАТО; формування конкурентного середовища у сфері електронних комунікацій, надання послуг із захисту інформації та кіберзахисту; залучення експертного потенціалу наукових установ, професійних та громадських об'єднань до підготовки проектів концептуальних документів у цій сфері; підвищення цифрової грамотності громадян та культури безпечного поведіння в кіберпросторі; розвиток міжнародного співробітництва та підтримку міжнародних ініціатив у сфері кібербезпеки.

Але система кібербезпеки все ж таки тягне за собою низку проблем, і сама стратегія кібербезпеки є дещо малоефективною. Аналіз першопричин цього призводить до цілої низки системних проблем у галузі, ігнорувати які з кожним наступним інцидентом стає дедалі важче. Одна з головних – неефективна нормативна база та система управління.

Інша і не менш важлива проблема – неготовність реагувати на кіберінциденти. Більшість компаній все ще не готові організаційно до нових хвиль кібератак та не мають підготовлених в достатній мірі фахівців у своєму штаті. Відсутнє й централізоване управління силами реагування на кіберінциденти на загальнодержавному рівні. А якщо спуститися на щабель нижче – від державних структур та приватних компаній до пересічних громадян – то ситуація ще гірша. Рівень обізнаності українців з питань кібербезпеки залишає бажати кращого. Наразі державна програма для заповнення цієї прогалини в Україні, на жаль, відсутня [1].

Ще одна суттєва проблема – в Україні все ще недостатньо ефективно працює система кіберрозвідки (Threat Intelligence). Є приклади, коли приватні організації та волонтерські угруповання попереджають державу про атаки, які плануються. Але ж в умовах існуючих загроз цього видається недостатньо.

Також існують і шляхи вирішення цих проблем. Сучасний ландшафт кіберзлочинів стає дедалі складнішим. Всупереч поширеній думці, безпека – це не стан, а процес. Крім того, в умовах сьогодення недостатньо покладатися виключно на захист. Для того, щоб мінімізувати збитки від кібератак, важливо фокусуватися не лише на захисті, але й на побудові правильних процесів реагування на інциденти. Значну роль у налагодженні цих процесів відіграє навчання реагуванню керівників компаній, пересічних громадян тощо. Потрібно створити національний портал кібербезпеки із електронними курсами та запровадити кампанію із підвищення обізнаності населення в ЗМІ. Не менш важливим є формування культури кібербезпеки у суспільстві. З правилами кібергігієни дітей потрібно знайомити ще за шкільною партою, як, наприклад, зараз це відбувається з правилами безпечної поведінки на дорозі [6].

Необхідне налагодження обміну інформацією про кіберінциденти та тісна співпраця держави з приватними компаніями й дослідниками, які мають працювати не на волонтерських засадах, як це відбувається зараз, а в межах встановлених правил. Створення галузевих центрів реагування на кіберінциденти та центрів обміну інформацією про кібератаки допоможе з вирішенням цієї проблеми. Причому локальні

центри мають налагодити тісну взаємодію з міжнародною мережею подібних організацій. Залучення професійної спільноти до цього процесу є обов'язковим кроком.

Отже, забезпечення безпеки особистості в умовах глобалізації має мати комплексний підхід у всіх сферах життєдіяльності людини, і забезпечуватися на загальнодержавному рівні.

Список використаної літератури

1. Дзьобань О. П. Національна безпека України: концептуальні засади та світоглядний сенс / О. П. Дзьобань. – Х. : Майдан, 2007. – 283 с
2. Закон України «Про основи національної безпеки України». – К. : Парлам. вид-во, 2003. 78 с. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=964-15>.
3. Пасічний Р. Національна безпека України в епоху глобалізації // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку, – 2012р. – випуск 24. – ст. 108–112.
4. Роцин С. К. Психологическая безопасность: новый подход к безопасности человека, общества и государства / С. К. Роцин, В. А. Соснин. – М. : Рос. монитор, 1995. – № 6. – Режим доступа : <http://www.bookap.by.ru/psywar/grachev/gl6.shtml>
5. Циба В.Т. Соціологія особистості: системний підхід / В. Т. Циба. – К. : МАУП, 2000. – 152 с.
6. Чуйко З. Д. Фактори забезпечення національної безпеки України в контексті інтеграції та глобалізації // З. Д. Чуйко. наук.стаття. – 2010 р.

ЗАЛІЗНИЦЯ – ЗОНА ПІДВИЩЕНОЇ НЕБЕЗПЕКИ, ЯКА ПРИВАБЛЮЄ ЕКСТРЕМАЛІВ

*Лубко С. П.
м. Полтава*

Анотація. У статті розглянуто положення Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо порушень правил користування залізничним транспортом. Проведено аналіз та статистичне спостереження подібних фактів в країнах Європи та далекого зарубіжжя. Акцентовано увагу на небезпеці, яка прихована за забавками неповнолітніх. Викладено методичні рекомендації відносно організації дозвілля дітей та підлітків.

Ключові слова: залізниця, зачепінг, зачепери, трейн-серфінг, трейнхоп, андервогонрайдинг, графіті.

З усіх видів транспорту залізничний вважається найбільш безпечним. Але й на залізниці трапляється всіяке. «До біди багато не треба» – цю народну мудрість, як правило, згадують тоді, коли щось трапиться, бо поспіх на секунди робить біду на роки.

Залізниця – це зона підвищеної небезпеки, і працівники залізниці це розуміють, а от сторонні особи не хочуть цього усвідомлювати, тому і переходять колії у невстановлених місцях. Пам'ятайте, що ні в якому випадку не можна переходити колію під вагонами потягу і в негабаритних місцях під час проходження поїзда.

Та чомусь громадяни постійно не усвідомлюють важливість цієї фрази і не дотримуються простих правил безпеки життєдіяльності. Чому люди не цінують своє життя? Трагедії, які трапились на залізничних коліях, призводять до загибелі, є з тяжкими наслідками, в більшості випадків – з інвалідністю.

Не усвідомлюємо ми і того, наскільки небезпечними є перебування на сталевих магістралях у невстановлених місцях. Сумна статистика постійно нагадує про велику кількість загиблих на залізничних коліях, а також від високої напруги.

Нині особливою популярністю користуються залізничні колії та залізничні спорудження у підлітків та молоді. Сучасна молодь все активніше захоплюється екстремальними видами спорту. Це і мотогонки, стрибки з парашутом, паркур тощо. А особливої актуальності останнім часом набуває нове хобі серед підлітків – так званий *зачепінг*.